

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Word order, information structure and agreement in Teke-Kukuya Li, Z.

Citation

Li, Z. (2024, September 5). *Word order, information structure and agreement in Teke-Kukuya*. LOT dissertation series. LOT, Amsterdam. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4054947>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4054947>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting in het Nederlands

Dit proefschrift beschrijft de grammatica van het Teke-Kukuya en analyseert woordvolgorde en werkwoordscongruentie met het oog op de uitdrukking van informatiestructuur.

Het eerste deel van het proefschrift geeft een grammaticale schets van het Teke-Kukuya en kan als referentiebron gebruikt worden door Bantuïsten, typologen, en verdere geïnteresseerden. Het tweede deel presenteert en bespreekt de interacties tussen woordvolgordevariatie en informatiestructuur, met bijzondere aandacht voor de focuspositie direct voor het werkwoord ('immediate before verb', IBV), haar historische oorsprong en structurele representatie en de alternantie in de onderwerksmarkering van klasse 1 die geassocieerd wordt met het gebruik van de focuspositie.

De grammaticaschets in hoofdstuk 2 introduceert eerst de fonologie van de taal, inclusief de segmentele fonologie en het prosodisch systeem. Vergeleken met veel andere Teke-variëteiten vertoont Kukuya minder fonologische reductie, wat blijkt uit het behoud van CV-vormige nominale voorvoegsels en optionele klinkernasalisatie. De taal heeft vijf vaste toonpatronen die zijn gekoppeld aan bepaalde prosodische domeinen. Interessant is dat het postlexicale prosodische domein in Kukuya bestaat uit een stam met het daaropvolgende voorvoegsel van het volgende woord. De staminitiële prominentie wordt ook besproken; dit is zichtbaar in het feit

dat alleen de staminitiële medeklinker de volledige inventaris van klanken heeft en het feit dat de toon op de staminitiële syllabe altijd stabiel is en niet onderhevig aan toonveranderingsregels. De beschrijving van de nominale morfologie laat zien dat Kukuya een typische Bantoetaal is in de zin dat het gebruik maakt van het naamwoordklassensysteem inclusief locatiev klassen. Ook de nominale derivatie wordt besproken, zoals de vorming van verkleinwoorden. Daarnaast worden de functies van de adnominale modificeerders in de naamwoordgroep en hun concordantiepatronen gepresenteerd. Het werkwoord vertoont minder agglutinatieve morfologie dan in een prototypische Bantoetaal, aangezien objectmarkering en werkwoordderivaties volledig verloren zijn gegaan, wat een tendens is die meer voorkomt in het noordwestelijke Bantoegebied. Zowel segmentele als tonale strategieën komen voor bij het uitdrukken van onderscheid in tijd, aspect, en grammaticale wijs ('tense-aspect-mood', TAM). In het gedeelte over de zinsbouw zijn de congruerende voegwoorden van 'zeggen' interessant, alsook de structuur van betrekkelijke bijzinnen en verschillende soorten bijwoordelijke zinnen.

Hoofdstuk 3 beschrijft de uitdrukking van informatiestructuur in Kukuya. Het hoofdstuk gaat voornamelijk over verschillende soorten woordvolgordevariatie in de taal die beïnvloed worden door informatiestructuur, dat wil zeggen hoe de boodschap verpakt wordt zodat de luisteraar zo goed mogelijk kan horen wat oude/nieuwe en contrasterende informatie is. Eerst bespreek ik de canonieke woordvolgorde van de taal en welke informatiestructuur daarmee uitgedrukt kan worden. Daarna volgt een overzicht van de functies en interpretatie van de specifieke IBV-focuspositie, waaruit blijkt dat de IBV-positie beschikbaar is voor argumenten inclusief onderwerp en lijdend voorwerp, en ook voor adjuncten om gefocuseerd te worden. Ik laat daarbij zien dat het IBV-focuselement vaak een identificatieve/contrastieve focuslezing heeft. Ik heb ook laten zien dat verschillende soorten topics in het preverbaal domein kunnen voorkomen en dat een onderscheid gemaakt kan worden tussen primaire en secundaire topics. Verder zijn er twee constructies die kunnen functioneren als het equivalent van een passieve zin, namelijk OSV woordvolgorde en de onpersoonlijke ba-constructie. De taal maakt ook gebruik van cleftconstructies om focus uit te drukken. We kunnen drie soorten clefts onderscheiden: de basiscleft ('het is X die ...'), de (omgekeerde) pseudocleft ('degene die ... is X') en de zogen-

aamde gereduceerde cleft, waarin bepaalde kenmerken ontbreken. In het algemeen kunnen we zeggen dat de Kukuya-taal zich als een zogenaamde discourse-configurational taal gedraagt.

Hoofdstuk 4 vervolgt de discussie over de IBV-focusstrategie en concentreert zich op het onderzoek naar de historische oorsprong ervan. Ik onderzoek de hypothese dat de IBV-focusconstructie voortkomt uit een cleft, en ik bevestig deze hypothese door segmenteel en tonaal bewijs te presenteren dat deze twee constructies met elkaar verbindt. De twee constructies, IBV focus en cleft, hebben veel grammaticale eigenschappen gemeen, zoals de hoge toon op het prefix van het gefocuste element, de allomorfie van de klasse 1 onderwerpsmarkeerder en het toevoegen van een hoge toon op de subjectsmarkeerder, evenals de werkwoordsfinale hoge toon in de context van niet-subject focus. Gebaseerd op deze gedeelde kenmerken stel ik een grammaticalisatiepad voor van een basiscleft naar de IBV-focusconstructie, met als argument dat deze laatste zich ontwikkelt van een tweeledige cleft naar een monoclausale focusconstructie. Aan het eind van het hoofdstuk verwijs ik naar enkele andere Westkust Bantoetalen waarin de IBV-focuspositie ook voorkomt en die enige microvariatie vertonen met betrekking tot deze focusstrategie.

De syntactische analyse van de IBV-focusconstructie en de bijbehorende allomorfie van de klasse 1 onderwerpsmarkeerder wordt gegeven in hoofdstuk 5. Eerst wordt de structurele representatie van de canonieke SVO-volgorde besproken, waarbij de structurele positie van het werkwoord en het grammaticale onderwerp worden bepaald. Daarna bespreek ik de structurele positie van het IBV-element. Ik toon aan dat het IBV-element A'-verhuizing ondergaat, en er is één unieke IBV-positie die beschikbaar is voor focale constituenten, of ze als onderwerp fungeren of een andere rol hebben. Ik vergelijk de lage FocP en de hoge FocP benaderingen als landingsplaats van het IBV focus element, en concludeer dat het IBV element zich bevindt in de specifier van een hoge FocP die zich in het uitgebreide CP domein boven TP bevindt. De rest van het hoofdstuk onderzoekt de syntaxis van de allomorfie van de klasse 1 onderwerpsmarkeerder. Omdat deze allomorfie een gedeeld grammaticaal kenmerk is met de cleft/relatieve constructies en de onderwerpscongruentiepatronen in betrekkelijke bijzinnen ook interessant zijn in de Kukuya syntaxis, wordt eerst de onderwerpscongruentie in verschil-

lende betrekkelijke bijzinnen gepresenteerd. Gebaseerd op de Defective Goal benadering en het onderscheid tussen Full en Minimal Agree, stel ik de aanwezigheid van een extra [Persoon]-laag op bepaalde voornaamwoorden voor en analyseer ik de congruentie-asymmetrieën tussen preverbale en postverbale onderwerpen. Aan het einde van het hoofdstuk onderzoek ik de structuur van de gereduceerde cleft en de IBV-focusconstructie, specifiek de allomorfie van de klasse 1 onderwerpsmarkeerder in beide constructies. Ik stel voor dat het initiële topicale element in de IBV-focusconstructie altijd op de hoge positie gegenereerd wordt onder niet-onderwerpsfocus een zinsinterne ϕ P kan aansturen die functioneert als het ware argument van het werkwoord. De onderwerpsmarkeerder *ka-* is de reflectie van de overeenkomst tussen T en de ϕ P van het [Persoon] kenmerk.